

*І.А. Чуб, доктор техн. наук, професор, Михайловська Ю.В.
Національний університет цивільного захисту України, м. Харків
Р.В.Гудак, Управління ДСНС України в Закарпатській області*

ВИЗНАЧЕННЯ СТРУКТУРИ СИЛ ЛІКВІДАЦІЇ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ НА ОСНОВИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧІ ПРО ПОКРИТТЯ

Природні та техногенні надзвичайні ситуації регіонального, національного рівня [1] – це великі проблеми, що важко розв'язуються та перевіряють здатність спільнот та націй ефективно захищати своє населення та інфраструктуру, скоротити як людські, так і майнові втрати, а також швидко відновитися. Удавана хаотичність наслідків, унікальність інцидентів вимагають динамічних, ефективних, ефективних та економічних рішень в режимі реального часу. Крім того, негативні наслідки надзвичайних ситуацій (НС) в багатьох випадках вражають великі просторово розподілені регіони. Ця задача є базовою задачею логістики катастроф, що є інструментом планування організації, координації, розподілу ресурсних (матеріальних, фінансових інформаційних) потоків в процесі ліквідації НС та мінімізації її наслідків.

Тому важливим є етап стратегічного планування процесів розподілу та зберігання необхідного обсягу ресурсного забезпечення ліквідації надзвичайної ситуації за умови можливої ураженості певної території S , що містить скінчену множину $\wp$ населених пунктів $\wp = \{ \wp_1, \wp_2, \dots, \wp_1 \}$ доставки ресурсів, які є локусами районів, постраждалих від НС.

Для вирішення задач етапу стратегічного планування найбільш прийнятним є сценарний підхід. В рамках сценарного підходу визначаються можливі алгоритми дії територіальної служби з надзвичайних ситуацій та передбачається розв'язання низки оптимізаційних задач стосовно розгортання мережі мобільних центрів допомоги (МЦД), спрямованих на надання першої допомоги постраждалим, постачання медикаментів тощо.

В рамках сценарного підходу визначаються можливі алгоритми дії територіальної служби з надзвичайних ситуацій та передбачається розв'язання таких оптимізаційних задач.

Задача 1. Визначити параметри оптимального розміщення множини МЦД $\Omega = (\theta_1, \theta_2, \dots, \theta_M)$ визначеної потужності на ураженій території S , що потерпає від НС природного або техногенного характеру.

Задача 2. Визначити оптимальну кількість МЦД визначеної потужності на ураженій території S для забезпечення прийнятної рівню ліквідації наслідків НС.

Зауваження 1. **Задача 2** є двоїстою стосовно **Задачі 1**.

Розв'язання перших двох задач безпосередньо пов'язане із **Задачею 3** визначення обсягу недостатніх ресурсів, за якими необхідно звертатися до підрозділів ДСНС України більш високого рівня ієрархії.

Ці задачі є реалізацією класу задач про оптимальне покриття [2, 3], що складають підмножину задач оптимального геометричного проектування. При моделюванні задачі про покриття в термінах предметної галузі певні характеристики фізичних об'єктів реального світу виражаються через їх геометричні параметри.

Територія S , що є об'єктом захисту, моделюється замкненим багатокутником, метричні характеристики якого задані координатами своїх вершин у загальній системі координат.

Вектор координат розміщення МЦД θ_m , $m=1,2,\dots,M$, на території S

позначимо через $v = \{(x_1, y_1), \dots, (x_m, y_m), \dots, (x_M, y_M)\}$.

Потужність P_m m -го МЦД θ_m визначається через відстань до найвіддаленішої точки території S , яку за регламентом можна віднести до зони впливу цього МЦД. При цьому необхідно зважати на наявність та стан під'їзних шляхів. Таким чином, зона контролю m -го МЦД θ_m є багатокутник C_m .

Ще одним елементом вихідної інформації є вектор w параметрів розміщення множини $\wp$ населених пунктів: $w = \{(x_1^{\wp}, y_1^{\wp}), (x_2^{\wp}, y_2^{\wp}), \dots, (x_I^{\wp}, y_I^{\wp})\}$ у загальній системі координат. Вважатимемо, що геометричною моделлю об'єктів $\wp_i$ є однойменний опуклий багатокутник $\wp_i$.

Зауваження 2. Багатокутник C_m є геометричний об'єкт у загальному випадку із змінними метричними характеристиками та просторовою формою [4, 5]. В залежності від параметрів розміщення центру θ_m на території S , тобто в залежності від взаємного розташування θ_m та реципієнтів допомоги $\wp_i$ форма та координати вершин багатокутнику C_m у власній системі координат змінюються.

Таким чином, математична модель Задачі 1 є такою:

$$\min_{v \in D \subset E^{2M}} \sum_{m=1}^M \sum_{n=m+1}^M [\omega_{mn}(v_m, v_n) + \omega_m^S(0, v_m)],$$

де область допустимих значень D задається умовою $\bigcup_{i=1}^I \wp_i \subset \bigcup_{m=1}^M C_m$, функція $\omega_{mn}(v_m, v_n)$ визначає площу області взаємного перекриття об'єктів (C_m, C_n) , функція $\omega_m^S(0, v_m)$ визначає площу області взаємного перекриття об'єктів C_m та $cl(E^2/S)$, $m, n = 1, 2, \dots, M$, $m \neq n$.

Зауваження 3. При визначенні функцій $\omega_{mn}(v_m, v_n)$, $\omega_m^S(0, v_m)$, на відміну від відомих постановок, необхідно зважати на факт необхідності покриття множини багатокутників $\wp_i$, а не всієї багатокутної області S .

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Постанова КМУ від 24 березня 2004 р. N 368 «Порядок класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями» поточна редакція – від 11.06.2013, <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/368-2004-%D0%BF>.
2. Антошкин А.А. Особенности построения математической модели задачи покрытия в системах автоматической противопожарной защиты. / А.А. Антошкин, В.М. Комяк, Т.Е. Романова, С.Б. Шеховцов // Радиоэлектроника и информатика. – 2001. – Вып. 1. – С. 75-78.
3. Антошкин, А. А. Математическая модель задачи покрытия выпуклой многоугольной области кругами с учетом погрешностей исходных данных / А. А. Антошкин, Т.Е. Романова // Пробл. машиностроения. – 2002. – № 5. – С. 56-60.
4. Чуб І.А. Геометричне моделювання основних обмежень на параметри розміщення об'єктів зі змінними метричними характеристиками / І.А. Чуб, М.В. Новожилова // Праці Таврійського державного агротехнологічного університету. Прикладна геометрія та інженерна графіка. – 2009. – Вип. 4. – Т. 42. – С. 77-85.
5. Мурин М.Н. Математическое обеспечение решения задачи размещения прямоугольников с изменяемыми метрическими характеристиками / М.Н. Мурин, И.А. Чуб, М.В. Новожилова // Системы обработки информации, 2012, – Вип. 7 (105). – С. 195-199.